

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Biroul Permanent al Parlamentului Republicii Moldova

În temeiul art.73 din Constituția Republicii Moldova și în conformitate cu art.47 din Regulamentul Parlamentului, se înaintează cu titlul de inițiativă legislativă, Proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (completarea Codului penal nr.985-XV din 18 aprilie 2002 și modificarea Legii nr.64 din 23 aprilie 2010 cu privire la libertatea de exprimare) .

Anexe:

- Proiectul legii;
- Nota informativă

Nichita Turcan
Gaiik Vartanecan
Vitalii Evtodiev
Bolea Vasile

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

LEGE

pentru modificarea și completarea unor acte legislative

* * *

Parlamentul adoptă prezenta lege organică

Art.I. – Codul penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72–74, art.195), cu modificările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. După articolul 134 se introduc articolele 135 și 136 cu următorul cuprins:

„Articolul 135. Organizație și simboluri cu caracter fascist, rasist sau xenofob

(1) Prin organizație cu caracter fascist, rasist sau xenofob se înțelege orice grup format din trei sau mai multe persoane care își desfășoară activitatea temporar sau permanent, în scopul promovării ideilor, concepțiilor sau doctrinelor fasciste, rasiste sau xenofobe, precum ura și violența pe motive etnice, rasiale sau religioase, superioritatea unor rase și inferioritatea altora, antisemitismul, incitarea la xenofobie și extremismul. În această categorie pot fi incluse organizațiile cu sau fără personalitate juridică, partidele și mișcările politice, asociațiile și fundațiile, societățile comerciale, precum și orice alte persoane juridice care întrunesc condițiile prezentului aliniat.

(2) Prin simboluri fasciste, rasiste și xenofobe se înțelege: drapelele, emblemele, insignele, uniforme, sloganurile, formulele de salut, precum și orice alte asemenea însemne, care promovează ideile, concepțiile sau doctrinele prevăzute la aliniatul (1).

Articol 136. Holocaust

Prin Holocaust se înțelege persecuția sistematică sprijinită de stat, anihilarea și exterminarea unui număr mare de membri ai comunității evreiești de către Germania nazistă, precum și de aliații și colaboratorii săi din perioada 1933-1945.”

2. După articolul 184 se introduce articolul 184¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 184¹. Încălcarea drepturilor cetățenilor prin propagarea fascismului, rasismului și xenofobiei și negarea Holocaustului

(1) Constituirea, aderarea sau sprijinirea sub orice formă a unei organizații cu caracter fascist, rasist sau xenofob

se pedepsește cu închisoare de la 5 la 10 ani și cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 10 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale și cu lichidarea persoanei juridice.

(2) Negarea sau contestarea în public a Holocaustului ori a efectelor acestuia se pedepsește cu închisoare de la 6 luni până la 5 ani și cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

(3) Confectionarea, vânzarea, răspândirea, deținerea în vederea răspândirii de simboluri fasciste, rasiste ori xenofobe, precum și utilizarea în public a acestor se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 1000 de unități convenționale, sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de la 3 luni până la 3 ani, în toate cazurile cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 de unități convenționale și cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani sau cu lichidarea persoanei juridice.

(4) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută la alin.(3) dacă este săvârșită în interesul artei sau științei, cercetării sau educației.

(5) Promovarea ideologiei fasciste, rasiste ori xenofobe sau promovarea cultului persoanelor condamnate definitiv, de către o instanță națională sau internațională, pentru comiterea infracțiunilor contra păcii și securității omenirii sau pentru crime de război și crime contra umanității, prin propaganda, săvârșită prin orice mijloace, în public, se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 1000 de unități convenționale, sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de la 3 la 5 ani, în toate cazurile cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu

amendă în mărime de la 1000 la 3000 de unități convenționale și cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani sau cu lichidarea persoanei juridice.”

Art.II. – La articolul 3 alineatul (4¹) din **Legea nr.64 din 23 aprilie 2010** cu privire la libertatea de exprimare (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.117–118, art.355), cu modificările ulterioare, va avea următorul cuprins:

“(4¹) În condițiile alin.(3) se interzice răspîndirea și/sau utilizarea în public a simbolurilor fasciste, rasiste ori xenofobe, propagarea și/sau utilizarea în scopuri politice a simbolurilor fasciste, precum și promovarea ideologiilor fasciste, rasiste ori xenofobe și/sau negarea Holocaustului, acțiuni care se sancționează în conformitate cu legislația în vigoare.”

Art.III. – Prezenta lege intră în vigoare din momentul publicării.

Art.IV. - Guvernul, în termen de 6 luni, va elabora, adopta și aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege.

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (completarea Codului penal nr.985-XV din 18 aprilie 2002 și modificarea Legii nr.64 din 23 aprilie 2010 cu privire la libertatea de exprimare)

Prezentul proiect de lege privind completarea Codului penal și a Legii cu privire la libertatea de exprimare este elaborat și înaintat în temeiul art.73 din Constituția RM și a art.47 din Legea nr.797 din 02.04.1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului, acte care stabilesc dreptul la inițiativă legislativă a deputatului în Parlamentul Republicii Moldova.

În condițiile declarării de către Republica Moldova a devotamentului față de cursul strategic de integrare europeană, legislația – trebuie să urmeze acest vector în strânsă consonanță cu valorile general umane, axate prioritar pe ideea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Așadar, modificările incluse în Proiect sunt propuse reieșind din politica statului care urmărește vectorul european, precum și din necesitatea armonizării legislației naționale cu cea europeană, care promovează inclusiv toleranța și nediscriminarea.

Prin Proiectul de lege înaintat se propune instituirea răspunderii penale pentru săvârșirea unor infracțiuni care încalcă drepturile cetățenilor și propagă ideologii totalitariste cum ar fi fascismul, rasismul sau xenofobia, precum și neagă existența Holocaustului. Oportunitatea implementării răspunderii penale în cazul săvârșirii unor astfel de infracțiuni este dictată și de faptul că *manifestările și incidentele anti-semite înregistrează, în ultimul timp, o recrudescență îngrijorătoare.*

Considerăm că, prezentul Proiect va asigura crearea cadrului legislativ unic privind condamnarea pentru săvârșirea unor infracțiuni care, fiind motivate de ură, prezintă un grad sporit de pericol social. Astfel, scopul acestui Proiect este de a informa și de a forma societatea în vederea eliminării oricărei forme de discriminare, de a investiga și sancționa actele de discriminare, contribuind astfel la crearea unui climat generat de încredere, respect și solidaritate, definitoriu pentru o societate democratică și europeană.

Infracțiunile motivate de intoleranță față de anumite grupuri sociale au potențialul de a diviza societatea, și de a crea cicluri de violență și răzbunare, de aceea necesită o abordare specială. În cazul Republicii Moldova, aceste infracțiuni nu au avut până în prezent o expresie distinctă în Codul penal, astfel că se constată necesitatea modificării legislației penale.

Așadar, elaborarea prezentului Proiect a fost determinată de necesitatea de a condamna în mod explicit intoleranța și discriminarea, care sunt incompatibile cu statul de drept. Infracțiunile motivate de ură sunt manifestări violente de intoleranță și au un impact profund nu numai asupra victimei directe, dar

și a grupului cu care victima se identifică. Ele afectează coeziunea comunității și stabilitatea socială. În rezultat, adoptarea unei legi care să condamne direct acest gen de infracțiuni, va reprezenta o soluție atât pentru siguranța persoanei, cât și pentru aceea a comunității.

Or, prin pedepsirea explicită a mobilurilor bazate pe prejudecăți, se transmite un mesaj infractorilor în sensul că o societate justă și însuflețită de valori umane nu va tolera asemenea acte. Totodată, prin recunoașterea răului provocat victimelor, se inspiră fiecareia dintre acestea, precum și comunităților din care fac parte, faptul că justiția penală este menită să îi protejeze.

Apreciem că, prezentul Proiect de lege va constitui un răspuns eficient al dreptului penal în legătură cu infracțiunile motivate de ură și va produce efecte în practică. Proiectul instituie norme clare, concrete și accesibile, fiind definite expres noțiunile de bază, fapt ce va duce la creșterea șanselor ca organele de aplicare a legii să nu întâmpine dificultăți în implementarea noilor norme. În plus, existența unei legi eficiente, va crea un cadru de identificare a cazurilor de discriminare și intoleranță, astfel că Proiectul propus va constitui un catalizator puternic pentru schimbarea atitudinilor în cadrul societății.

Un argument important în susținerea Proiectului de lege, îl constituie și faptul că, până în prezent, majoritatea statelor din Uniunea Europeană care se bucură de cele mai avansate democrații, cum ar fi Austria, Belgia, Franța, Germania, Polonia, etc., au instituit răspunderea penală pentru susținerea și propagarea ideologiei naziste, instigarea la intoleranță, discriminare, negarea sau justificarea în public a crimelor comise de regimul totalitarist nazist, etc.

Este notoriu faptul că, în timpul celui de-al doilea război mondial (1939-1945), Germania nazistă și colaboratorii ei, au nimicit o mare parte a populației evreiești europene, Holocaustul fiind considerat unul dintre cele mai groaznice genociduri din istoria lumii.

Prin rezoluția Adunării Generale a Națiunilor Unite numărul 60/7 din 1 noiembrie 2005 a fost respinsă orice negare a Holocaustului și au fost încurajate statele membre ale Adunării Generale să transmită viitoarelor generații lecția genocidului, pentru ca această pagină neagră a istoriei să nu se repete. Or, pentru a se preveni viitoarele acte de genocid, cea mai eficientă metodă este instituirea răspunderii penale pentru negarea, punerea la îndoială sau justificarea în public a Holocaustului. Astfel, aplicarea sancțiunilor penale pentru negarea Holocaustului, va contribui la consolidarea eforturilor de păstrare a amintirii acelor evenimente și, pe cale de consecință, la excluderea unor infracțiuni similare.

Fascismul a manipulat, instrumentalizat și diseminat simboluri, **care au devenit indispensabil legate de ideologia promovată.** Astfel, au fost anesteziate moral întregi generații tocmai prin **agresiuni simbolice**, iar propaganda discursivă

și vizuală, ca univers de semnale menite să condiționeze comportamentul uman, a fost o parte a terorii regimului.

Așadar, confecționarea, afișarea, utilizarea în public a simbolurilor regimurilor totalitare poate instiga noi adepți, deoarece anume prin răspândirea simbolurilor acest regim a reușit, în secolul trecut, să își facă populare ideologiile, câștigând mulți susținători noi. Permițând utilizarea și liberul afișaj, tinerii ajung în contact cu aceste reprezentări, și pot fi ușor de influențat, adoptând ținuta vestimentară specifică nazismului cât și convingerile regimului, iar acest fapt va duce la perpetuarea curentelor totalitariste, constituind un pericol pentru întreaga societate.

În același timp, răspândirea sau afișarea simbolurilor regimurilor totalitare reține amintiri dureroase fostelor victime ale acestor ideologii. Se estimează că nazismul a provocat moartea a 8 milioane de oameni în toată lumea, dintre care aproape 6 milioane de evrei. Aceste cifre nu aparțin numai trecutului, mulți supraviețuitori ai totalitarismului aflându-se și astăzi în viață, iar trauma psihologică a fost transmisă mai departe familiei și rudelor. Astfel, permiterea simbolurilor este o lipsă de respect față de acești oameni, care, odată cu expunerea lor, vor fi nevoiți să re trăiască momente dureroase.

Prin urmare, adoptarea acestui Proiect de lege constituie un gest semnificativ de protecție a democrației de astfel de simboluri, care au adus crima în masă și împotriva umanității.

Totodată, Proiectul legislativ prevede excluderea răspunderii penale în cazul afișării simbolurilor și/ sau transmiterii ideologiilor regimurilor totalitare cu scop educativ, informativ, în interesul artei sau al științei. Această abordare fiind una absolut logică și întemeiată, deoarece, în asemenea circumstanțe, aspectele privind ideologiile și simbolistica totalitaristă sunt prezente pentru a lărgi cunoștințele despre trecutul istoric și pentru a permite recunoașterea, în diferite situații, a ideologiilor respective.

Pentru a evita existența dublelor standarde se propune a fi introduse completările de rigoare și în Legea cu privire la libertatea de exprimare. Considerăm că, aprobarea Proiectului de lege nu va reprezenta o încălcare a dreptului la libertatea de expresie, deoarece aceasta nu poate fi garantată în cazul îndemnului, implicit sau explicit, la crimă, sau în cazul negaționismului Holocaustului.

În concluzie, prin votarea prezentului Proiect de lege, în numele valorilor fundamentale ale statului de drept, Republica Moldova își va afirma angajamentul de a combate discriminarea rasială, xenofobia și antisemitismul. Determinând reacții punitive pentru astfel de acțiuni, acest Proiect are menirea să consolideze legislația anti-discriminare și să îmbunătățească educația despre Holocaust.

Totodată, apreciem că puterea sancționatoare a legii penale este de natură, dacă nu să elimine, atunci să reducă substanțial cazurile de manifestare a extremismului, antisemitismului, xenofobiei, dar și încercările de negare a Holocaustului în Republica Moldova.

Subliniem că prezentul Proiect de lege este în strictă concordanță cu următoarele acte adoptate la nivel internațional:

- Convenția privind prevenirea și reprimarea crimei de genocid, adoptată de Adunarea generală a Națiunilor Unite prin Rezoluția 260A (III) din 9 decembrie 1948, în vigoare pentru Republica Moldova din 26 aprilie 1993;
- Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, adoptată de Adunarea generală a Națiunilor Unite prin Rezoluția 2106 (XX) din 21 decembrie 1965, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993;
- Rezoluția Adunării Generale a Națiunilor Unite nr.60/7 din 1 noiembrie 2005, prin care se respinge orice negare a Holocaustului;
- Rezoluția Parlamentului European nr.0213 (2009) referitoare la conștiința europeană și totalitarismul.

Deputat în Parlament:

Nichita Tuzcan
Geik Vaetmann
Vitalii Evtaliev